

Ben Fine

Londra Üniversitesi Doğu ve Afrika Araştırmaları Enstitüsü'nde (SOAS) iktisat profesörüdür ve Güney Afrika Ekonomi Politikaları Merkezi'nin yöneticisidir. İktisadın emperyalizmi ve toplumsal sermaye konuları üzerinde çalışmış; Dimitris Milonakis ile birlikte yazdıkları *Ekonomi Politikten İktisada: İktisat Kuramının Evriminde Yöntem, Toplum ve Tarih* adlı eseriyle 2009 Gunnar Myrdal ödülünü almıştır. Yazarın eserlerinden bazıları şunlardır: *Labour Market Theory: a Constructive Reassessment* (1998, Londra: Routledge), *The World of Consumption: The Material and Cultural Revisited* (2002, Londra: Routledge), *Marx'ın Kapital'i* (Alfredo Saad-Filho ile birlikte, 2008, İstanbul: Yordam Kitap, çev: Nail Satlıgan), *From Economics Imperialism to Freakonomics: The Shifting Boundaries Between Economics and Other Social Sciences* (Dimitris Milonakis ile birlikte, 2009, Londra: Routledge)

Ourania Dimakou

Ourania Dimakou Londra Üniversitesi Doğu ve Afrika Araştırmaları Enstitüsü'nde iktisat alanında öğretim görevlisidir. Lisans düzeyinde küresel iktisat politikası, lisansüstü düzeyinde makroiktisat ve nicel yöntemler dersleri vermektedir. Araştırma alanlarını makroiktisat kuramı, tarih ve politika, makro politikalarda uluslararası finansal kurumların rolü ve merkez bankası kuramları oluşturmaktadır.

Eserin orijinal adı:
Macroeconomics
A Critical Companion
(London: Pluto Press, 2016)

MAKROİKTİSAT

Eleştirel Bir Kılavuz

Ben Fine ve Ourania Dimakou

İngilizceden Çevirenler:

Benan Eres (7., 12. ve 13. Bölümler), Cansu Başak (8., 10. ve 11. Bölümler), Ekin Değirmenci (Önsöz, 3., 4., 6., 8. ve 9. Bölümler), Elif Karaçimen (1. ve 2. Bölümler), Ferda Dönmez Atbaşı (5. Bölüm)

Yordam Kitap: 384 • **Makroiktisat: Eleştirel Bir Kılavuz** • Ben Fine - Ourania Dimakou
ISBN 978-605-172-366-2 • *Çeviri*: Benan Eres, Cansu Başak, Ekin Değirmenci, Elif Karaçimen,
Ferda Dönmez Atbaşı • *Çeviri Editörleri*: Ahmet Haşim Köse-Aydın Ördek
Redaksiyon: Oktar Türel • *Kapak ve İç Tasarım*: Savaş Çekiç
Sayfa Düzeni: Gönül Göner • *Birinci Basım*: Şubat 2021
© Ben Fine, 2016; © Yordam Kitap, 2017

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 44790)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Çağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • **W:** www.yordamkitap.com • **E:** info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamKitap • www.twitter.com/YordamKitap
www.instagram.com/yordamkitap

Baskı: Pasifik Ofset (Sertifika No: 44451)
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul
Tel: 0212 412 17 77

MAKROİKTİSAT
Eleştirel Bir Kılavuz

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	11
SUNUŞ / <i>Oktar Türel</i>	13
EDİTÖRLERİN ÖNSÖZÜ / <i>Ahmet Haşim Köse-Aydın Ördek</i>	15
ÖNSÖZ, BAŞLANGIÇ AÇIKLAMALARI, TEŞEKKÜR	19
1 MAKROEKONOMİ MAKROİKTİSADA KARŞI?	23
1.1 Genel Bakış	23
1.2 Kısa Dönem ve Uzun Dönem Sendromu ve Ötesi	26
1.3 'Ne'den Nasıla	35
1.4 İlave Düşünceler ve Okuma Önerileri	42
2 HIZLANDIRAN-ÇOĞALTAN: BIÇAK SIRTINI ARKADAN SAPLAMAK	45
2.1 Genel Bakış	45
2.2 Model	46
2.3 İstikrarsızlığı Ortadan Kaldırmanın Daha Yüksek Gerçekçiliği?	54
2.4 İlave Düşünceler ve Okuma Önerileri	56
3 KLASİK DİKOTOMİLER	58
3.1 Genel Bakış	58
3.2 Klasik Dikotominin Parçalarına Ayrılması	60
3.3 Kısa ve Uzun Dönem ile Mikro ve Makro Dikotomileri	69
3.4 İlave Düşünceler ve Okuma Önerileri	72
4 BÜYÜME KURAMLARI: ESKİSİ, YENİSİ YA DA AYNISININ BİRAZ FAZLASI?	75
4.1 Genel Bakış	75
4.2 Eski Büyüme Kuramı	76
4.3 Eskisinin Selameti İçin Yeni Büyüme Kuramı mı?	83
4.4 Büyüme Ekonometrisi	89
4.5 İlave Düşünceler ve Okuma Önerileri	94
5 KEYNESGİL DEVRİMLER	98
5.1 Genel Bakış	98
5.2 Neoklasik Sentez Olarak IS/LM	98
5.3 Keynes'i Yeniden Değerlendirmek mi, Küçültmek mi?	105
5.4 İlave Düşünceler ve Okuma Önerileri	115
6 POST-KEYNESGİL AÇMAZLAR	119
6.1 Genel Bakış	119
6.2 Post-Keynesçilikler?	120
6.3 Kaldor-Pasinetti Tasarrufları	124
6.4 Anaakım Olarak Post-Keynesçilik?	129
6.5 İlave Düşünceler ve Okuma Önerileri	133

7 KEYNESGİL DEVRİM: HANGİ KEYNES, HANGİ DEVRİM?	135
7.1 Genel Bakış	135
7.2 Devrim canlandırılıyor mu, yoksa ihanete mi uğruyor?	136
7.3 İlave Düşünceler ve Okuma Önerileri	142
8 PARASALCI KARŞI DEVRİMDEN KÖKTENCİLİĞE	143
8.1 Genel Bakış	143
8.2 Dikey Phillips Eğrisinden... ..	144
8.3 ...Yeni Klasik İktisada	147
8.4 O Kadar da Yüce Olmayandan Çok Daha Gülünç Olana	156
8.5 İlave Düşünceler ve Okuma Önerileri	158
9 UZLAŞININ ŞEKİLLENDİRİLMESİ: PARA POLİTİKASI VE REEL İŞ ÇEVİRİMLERİ KURAMI	161
9.1 Genel Bakış	161
9.2 YKİ Altında Para Politikası	162
9.3 Reel İş Çevrimleri Kuramı	169
9.4 İlave Düşünceler ve Okuma Önerileri	177
EK A: Bir DSGD Modelinin Çözümü ve Kalibrasyonu	180
10 YENİ KLASİK KÖKTENCİLİKTEN YENİ SAÇMA (NONSENSUS) MAKROİKTİSADA	183
10.1 Genel Bakış	183
10.2 Uzlaş Doğuyor... ..	186
10.3 ... ve Tuzla Buz mu Oldu?	192
10.4 İlave Düşünceler ve Okuma Önerileri	194
EK B: Üç Denklemli YUM'deki Temel Unsurların İncelenmesi	196
11 ULUSLARARASI MAKRO?	200
11.1 Genel Bakış	200
11.2 Parasalcılık ve Keynesçiliğin Uluslararasılaşması	200
11.3 Faz Diyagramları ve İstikrar Analizi	208
11.4 İlave Düşünceler ve Okuma Önerileri	212
12 HEDEF AŞIMININ GİZEMLERİ	214
12.1 Genel Bakış	214
12.2 Esnek Olmayan Çıktı ve Hedef Aşımı	214
12.3 Keynesgil Özellikler Taşıyan Hedef Aşımı	222
12.4 İlave Düşünceler ve Okuma Önerileri	225
EK C: Dornbusch Hedef Aşımı Modeli Rasyonel Beklentileri İçermekte midir? ..	226
13 MAKROİKTİSAT NEREYE?	229
13.1 Genel Bakış	229
13.2 İlave Düşünce ve Okuma Önerileri	231
KAYNAKÇA	232
Dizin	236

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 4.1 Solow-Swan Modelinde Durağan Durum Dengeli Büyüme	78
Şekil 4.2 Tasarruf Oranı Artışlarının Durağan-Durum Dengeli Büyüme Patikasında Yarattığı Değişiklikler	79
Şekil 4.3 Büyüme Patikaları Arasındaki Farklılıklar ve Büyüme Patikalarına Uyum	92
Şekil 5.1 IS/LM Eğrileri	100
Şekil 5.2 Keynesgil Likidite Tuzağı	101
Şekil 5.3 Hanehalkı Sahte Kayıtsızlık Eğrileri	107
Şekil 5.4 Elde Edebileceği Mallara Kısıt Koyulan Hanehalkları	108
Şekil 5.5 Emeğine Kısıt Koyulan Hanehalkları	109
Şekil 5.6 Kısıtlanan Hanehalkı	110
Şekil 5.7 Kısıtlanan Firma	111
Şekil 5.8 Miktar Kısıtlı Rejimler	112
Şekil 6.1 Emek Arzı ve Talebi	130
Şekil 6.2 Tekelci Mal Arzı	131
Şekil 6.3 Tekelci Emek Arzı	132
Şekil 6.4 Mal ve Emek Tekelleri	133
Şekil 8.1 Phillips Eğrisi	145
Şekil 8.2 Friedman'ın Dikey Phillips Eğrisi	146
Şekil 8.3 Uyarlanan ve Rasyonel Beklentilere Göre Para Arzı Artışına Uyum	153
Şekil 11.1 J-Eğrisi	205
Şekil 11.2 BP eğrisi	206
Şekil 11.3 IS/LM/BP Eğrileri	207
Şekil 11.4 Ticaret ve İstihdam Dengesi	209
Şekil 11.5 Emek Piyasası Uyumu	210
Şekil 11.6 Ticaret Dengesi Uyumu	211
Şekil 11.7 Faz Diyagramı ve İstikrar	211
Şekil 11.8 Uyumlaştırılmış ve Pekiştirilmiş İstikrar	212
Şekil 12.1 Faz Diyagramı	219
Şekil 12.2 Uyum	220
Şekil 12.3 Hedef Aşımı	221
Şekil 12.4 Keynesgil Uyum	223
Şekil 12.5 Keynesgil Hedef Aşımı?	224

KUTULAR LİSTESİ

Kutu 1.1 Etkin Piyasa Hipotezleri	25
Kutu 2.1 Uyarlanan Beklentiler	50
Kutu 2.2 Fark Denklemleri	51
Kutu 2.3 Fark Denklemleri ve Diferansiyel Denklemler	53
Kutu 5.1 Ricardogil Denklik Kuramı	117
Kutu 8.1 Uyarlanan beklentiler kuramsal değil, davranışsaldır: Koyck Dönüştürmesi ...	149
Kutu 8.2 Uyarlanan Beklentilerden Rasyonel Beklentilere, Oradan da Ekonometriye	159
Kutu 10.1 Modellerin Tipolojisi: Kaç Yeni Keynesgil Var?	184

KISALTMALAR LİSTESİ

DDDB:	Durağan Durum Dengeli Büyüme
DSGD:	Dinamik Stokastik Genel Denge
EBK:	Eski Büyüme Kuramı
EPH:	Etkin Piyasa Hipotezi
HV:	Homojenlik Varsayımı
KD:	Klasik Dikotomi
ÖAG:	Ölçeğe Göre Artan Getiri
RBE:	Reel Balans Etkisi
RİÇ:	Reel İş Çevrimi
RSE:	Reel Servet Etkisi
SFME:	Sermayenin Fiziksel Marjinal Etkinliği
SK:	Say Kanunu
SFME:	Sermayenin Fiziksel Marjinal Etkinliği
SPME:	Sermayenin Parasal Marjinal Etkinliği
TA ²	Teknik Aygıtlar ve Teknik Mimari (Technical Apparatus and Architecture)
TFÜ:	Toplam Faktör Üretkenliği
WK:	Walras Kanunu
YBK:	Yeni Büyüme Kuramı
YKİ:	Yeni Klasik İktisat
YUM:	Yeni Uzlaşma Makroiktisadı

SUNUŞ

SOAS (Londra Ü.) İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Ben Fine, *Mikroiktisat: Eleştirel Bir Kılavuz* (2016) ve SOAS Öğretim Üyesi Dr. Ourania Dimakou ile birlikte yazdığı *Makroiktisat: Eleştirel Bir Kılavuz*'un (2016) ipuçlarını 2013 tarihli ve “Amaca Yararsız İktisat” başlıklı makalesinde sezdirmekteydi (*Review of Social Economy*, 1[3], s. 373-389). Fine, bu makalesinde bazı kavramsal örneklerden yola çıkarak, anaakım iktisat düşüncesinin “toplumsal”ı ve “tarihsel”i iktisat dışına ittiğini, böylelikle ortaya çıkan eksikliği teknik bir aygıt ve mimari ile telafi etme çabalarının da yetersiz kaldığını vurgulamaktaydı.

Son kırk yılın dünyada ve Türkiye’deki iktisat öğretimi ve bunu besleyen yazın, söz konusu teknik aygıt ve mimariyi genç kuşaklara tanıtmakta ve ona iktisadi kararların alınmasında yaygın kullanım alanları açmakta etkili olmuştur. Günümüzde hiçbir iktisat öğrencisi ya da iktisadi olayları kavramaya çalışan okur, bu teknik aygıt ve mimariyi öğrenmeme lüksüne sahip değildir; ama onun sınırlılıklarını ve kusurlarını da bilmek zorundadır. *Mikroiktisat* ve *Makroiktisat*, anaakım iktisadın yıllardır görmezden gelmeye çalıştığı bu zaafı kapsamlı ve özenli bir biçimde sergilediği için dikkatle okunmaya değer.

Bu iki eseri Türkiye’deki okurlara kazandırma sürecinin hem elem verici, hem gururlandırıcı, ama mutlaka anlatılması ve anımsatılması gereken bir öyküsü var. 2016 sonbaharında Prof. Ahmet Haşım Köse (Ankara Ü., SBF), o yıl üniversitemizden hukuk dışı yollarla uzaklaştırılan öğretim elemanlarıyla dayanışma amacını gözeterek, Yordam Kitap’a şöyle bir öneri getirmişti: *Mikroiktisat* ve *Makroiktisat*, bu konulara vakıf bir öğretim üyeleri grubu tarafından çevirilerek Yordam Kitap’ça basılacak ve yayınevine kazanç getirmeyecek bu girişimin üretim ve dağıtım giderlerinden artakalan hasılatı, mağdur öğretim üyelerine paylaşılacaktı.

Öneri Yordam Kitap tarafından benimsendi; kitap yazarları ve İngiltere'deki yayıncı Pluto Press de telif talep etmeyerek girişime destek oldular. *Mikroiktisat*'ın çevirisi Doç. Benan Eres (Ankara Ü., SBF), iktisat doktora öğrencisi Cansu Başak (Ankara Ü., SBF), Doç. Gürsan Şenalp (Atılım Ü.) ve Dr. Mustafa Öziş (Ankara Ü., SBF) tarafından üstlenildi; *Makroiktisat*'ın çevirisi ise Doç. Eres, Cansu Başak, Ar. Gör. Ekin Değirmenci (Ankara Ü., SBF), Doç. Elif Karaçimen (RTE Ü.) ve Doç. Ferda Dönmez Atbaşı (Ankara Ü., SBF) arasında paylaşıldı. Çeviri sürecinde eşgüdüm ve editörlüğü Prof. Köse ve Ar. Gör. Aydın Ördek sağlayacaklardı.

Çeviri süreci, Şubat 2017'de Prof. Köse, Doç. Eres, Ar. Gör. Değirmenci ve Ar. Gör. Ördek'in KHK ile Ankara Ü., SBF'deki görevlerinden uzaklaştırılmaları ile kesintilere ve gecikmelere uğradı. İngilizce Öğretmeni İlker Hazar'ın *Mikroiktisat* çevirisine katılması, Ar. Gör. Ördek'in eşgüdüm sorumluluklarına ek olarak çevirilere katkı sunması gerekli hale geldi. Tüm bu aksaklıklara, yaşanan düş kırıklıklarına ve geçinme şartlarında artan güçlüklerle rağmen, çevirmenler ve editörler sorumluluklarını yerine getirerek *Mikroiktisat* ve *Makroiktisat*'ın çevirisini tamamladılar. Prof. Cem Somel (Abant İzzet Baysal Ü., E.) *Mikroiktisat*'ın, bu sunuşun yazarı da *Makroiktisat*'ın çevirisini gözden geçirerek, çevirmenlere nihai metni iyileştirici değişiklik önerileri sunmaya çalıştı. Sonuçta, Aralık 2020'de kitapların basılabileceği nihai aşamaya ulaşıldı.

Bu çalışmalar, aydın sorumluluğu ve yardımlaşmasının övülmeye değer örnekleri olmuş, halen yaşadığımız pandemi ile olumsuz siyasal ve ekonomik şartların yayın, kültür ve eğitim faaliyetlerine getirdiği engeller aşılabilmıştır. Girişimi öneren Prof. Ahmet Haşim Köse'yi, uygulamayı yürüten Yordam Kitap'ın yayın yönetmeni Hayri Erdoğan'ı ve çalışma arkadaşlarını, çevirilere büyük emek veren tüm meslektaşlarımı kutlar, kendilerine teşekkür eder, başarılarının sürmesini dilerim.

Dr. Oktar Türel

ODTÜ İktisat Bölümü Emekli Öğretim Üyesi

Ankara, Ocak 2021

EDİTÖRLERİN ÖNSÖZÜ

Kapitalist toplumsal formasyonun başlıca iktidar ilişkileri iktisadi alanda kurulduğundan, bir bilim olarak iktisadın doğuşu aşağı yukarı kapitalizmin siyasal kuruluşuna denk gelir. Yaygınlıkla disiplinin başlatıcısı olarak kabul edilen A. Smith'in *Milletlerin Zenginliği* yapıtı Amerikan Bağımsızlık Bildirgesi'nden birkaç ay önce yayınlanmıştır. Kapitalizm öncesinin gelenek, töre ve örfi yasalarla biçimsel olarak tesis edilen imtiyazlarının ortadan kaldırılması Aydınlanma devrimi diye bilinen liberal atılımı gerektirmiştir. Şehirli tacirler ve sanayiciler (burjuvalar) toplumsal yeniden üretimdeki belirleyiciliklerini kurmak için Aydınlanma devriminin aşındırdığı iktidar kurucu imtiyazları iktisadi alanın “doğal” düzeni içinde yeniden tesis etmek zorunda kalmışlardır. Bu nedenle iktisat başından beri, parlamenter demokrasi içine sıkıştırılan biçimsel eşitliğin (yasa önünde eşitlik) yarattığı örtünün ardında işleyen toplumsal iktidarı, doğa düzeninin bir gereği olarak sunmanın aleti olmuştur. Böylece eski toplumun savunulamaz imtiyazlarının yerine “doğa halinin” kendiliğinden imtiyazları koyulmuştur. Bu ise, insanlar arası ilişkiler doğa yasaları olarak formüle edilerek gerçekleştirilmiş, bu sayede iktisadi aktörler tercihlerinin sonuçlarından sorumlu tutulamaz kılınmıştır. Başka bir deyişle, önceki toplumsal formasyonları da karakterize eden zorbalık, işlerin doğal seyri olarak kavranır olmuş, bunu da en başta iktisat mümkün kılmıştır.

Özcesi iktisat, kapitalist toplumsal formasyonda esasen iktisadi alanda tesis edilen siyasal tahakkümü görünmez kılma işlevine sahiptir. Bu nedenle kapitalizmin krizleri aynı zamanda iktisadın da krizleridir. Kapitalizmin tüm tökezleme ve yeniden toparlanma zamanlarında yaşanan epistemik krizlere getirilen çözümler bir disiplin olarak iktisadın tarihini biçimlendirmiştir. Söz konusu krizlere çözüm önerirken karşı karşıya kalınan temel sorun, kapitalist iktidar ilişkilerini görünmez kılan “doğa hali” söylemini sürekli kılacak kavram setinin yenilenmesidir. İktisat disiplini bunu ileri matematik ve istatistik tekniklerinin kullanıldığı modellemeyi son haddine vardırıarak yapmayı başarmıştır. Başlardaki görece yalın, anlaşılır kavramsal-kuramsal çerçevenin yerini zamanla karmaşık bir uzmanlık bilgisi almıştır. Bu süreçte iktisadın karşı karşıya kaldığı en büyük zorluk, kurucu babalar A. Smith ve

D. Ricardo'nun disiplini kuran sorulara verdikleri yanıtlarla biçimlendirilen siyasal bakımdan talepkâr değer kuramının 'değersizleştirilmesi' olmuştur. İktisadi değer nasıl oluştuğuna ilişkin soruya burjuva toplumunun iktidar dengesini meşrulaştırıcı bir yanıtın verilmesi için, fayda değer kuramının marjinalist devrim olarak bilinen aşamaya ulaşması gerekmiştir. Bu kuramsal müdahale ile er geç bir siyasal talebe dönüşecek (emek) değer kuramı (en olgun halini Marksist değer kuramında almıştır), fiyat kuramına dönüştürülmüştür. Fiyatların nasıl belirlendiği sorusuna verilen yanıt ise kendi içinde tutarlı retorik bir yanıt olarak bugün mikroiktisat olarak bildiğimiz disipline temel teşkil etmiştir. Yanıtın retorik kalması iktisadın kapitalist düzeninin meşrulaştırıcısı olma işlevinin gereğidir. Örneğin modele göre tüketiciler bir maldan ne kadar tüketeceklerine karar verirken faydalarını maksimize etmeye (marjinal faydayı sifıra eşitlemek anlamına gelir), şirketler ise maliyetlerini minimize etmeye (marjinal maliyeti marjinal hasıllata eşitlemek anlamına gelir) çalışırlar. Bununla birlikte pozitivist bilim paradigmasının içindeki iktisadın, bu iddiayı alan araştırmalarıyla kanıtlama gayreti son derece sınırlıdır. Başka bir deyişle, bilimsellik iddiasındaki iktisat, tümdengelimsel modellemeyi kapitalizmi haklı gösterme amacına seferber etmiş, bunun hesabını vermek gibi bir çaba göstermemiştir. Nihayetinde marjinalist devrimde olgunlaştırıldığı haliyle fiyat kuramı iktisadın katı çekirdeği olmayı sürdürmektedir. Kapitalist yeniden üretim rejimini sürekli kılacak ekonomik aktör tipinin tercihlerini ifade eden söz konusu çekirdek zamanla dallanıp budaklanan iktisat disiplinin temel taşı olmayı sürdürmektedir.

1929'da başlayan Büyük Buhran'a kadar toplumun kendiliğinden iktisadi faaliyetinin temin edicisi ilişkiler bütünü olarak piyasanın (üretim ve tüketim birimleri bütünü) sağladığı kendiliğinden dengenin olabilecek çözümlerin en iyisi olduğundan şüphe edilmemiş, esasen fiyat kuramının oluşturduğu iktisadın retorik dünyasıyla yetinilmiştir. Büyük Buhran'ın, aktörler öngörüldüğü gibi rasyonel davransalar da piyasanın kendiliğinden dengeye gelemeyeceğini büyük insani maliyetlerle pratikte göstermesiyle derneşik (toplulaştırılmış) iktisadi değişkenler kavram setine dâhil edilmiştir. İktisattaki bu kavramsal yenilik makroiktisat terimiyle kavranmıştır. Bu gelişmeyle talep yönetimi, o döneme kadar genel olarak devlet gelirlerini angaje eden iktisat politikasına başlıca unsurlardan biri olarak eklenmiştir.

Daha değişkenlerin toplulaştırılması aşamasında kuramsal açmazlarla karşı karşıya kalınmasına yol açan bu yeni alan, zamanla neoklasik iktisadın yöntembilimsel çerçevesi içine yerleştirilmiştir. Bununla birlikte ekonomik aktörleri, fayda maksimizasyonu yapan birörnek birimler olarak görmenin ötesine geçip toplulaştırılan değişkenlerce temsil edilen çıkar grupları olarak

gören sapmalar da söz konusu olmuştur (Neo-Ricardogiller, Post-Keynesgiller, Marksist siyasal iktisadi geleneğin takipçileri, Kurumsalcılar). İktisadi fenomeni kavramaya dönük metafizik başlangıç soruları yerine sorun çözmeye dönük pratik sorulardan kaynaklandığı için makroiktisat, mikroiktisadın bütüncüllüğünden yoksun ve eklektiktir. Mikroiktisat temelde üretici ve tüketici kuramı olarak bölünen tutarlı bir yöntembilimsel çerçeveye sahipken, makroiktisat önemli iktisadi sorun alanları (milli gelir, istihdam, para, dış denge, büyüme vb.) için önerilen anaakım modeller bütünü olarak şekillenmiştir. Derneşik değişkenler analizinin siyasi taleplere dönüşme potansiyeli, söz konusu modellerin adım adım mikroiktisadi yöntem ve kavram setiyle biçimlendirilmesi sonucunda hükümsüz kılınmıştır. Diğer yandan esasını optimizasyon ve istatistiksel çıkarımın oluşturduğu teknikleşme, anaakım iktisadi çoğu zaman iktisatçıların da güçlkle anlayabildiği şifrelenmiş uzmanlık bilgisine dönüştürmüştür. Mikroiktisat cephesindeki gelişmeler ise katı çekirdeği ihlal etmeyen aritmetik ve istatistiksel araçlarla disiplinin kapsamının genişletilmesi olarak görülebilecek rekabet ve tercih kuramlarıdır.

Marksist iktisatçı Ben Fine ve meslektaşı Ourania Dimakou'nun kaleme aldıkları eleştirel makroiktisat ders kitabı ve yine Ben Fine'in kaleme kaldığı eleştirel mikroiktisat ders kitabı, iktisadın ifade ettiğimiz marazlarının farkında, ancak bir disiplin olarak iktisadi görmezden de gelmeyen bir bakış açısıyla kaleme alınmışlardır. Sıradan ders kitaplarının tarihsel bağlamdan yoksun, kuramla olguyu aynı şeylermiş gibi sunan çarpık, mistifike edici anlayışlarına karşı, özünde anaakım iktisadi analizi konu edinmektedirler. Eserler, tarihsel-toplumsal bağlamına oturtulan iktisadi meseleleri neredeyse sıradan ders kitaplarında ele alındıkları sırayı takip ederek ele alıyorlar. Bununla birlikte, söz konusu ders kitaplarının standartlaştırdığı anaakım iktisat yazını, kurucu iç tartışmalara vurguyla ortaya koymaktadırlar. Kitapların temel katkısı ise anaakım iktisadın yazarlara özgü bir jargonla kavranmasıdır (örneğin anaakım iktisadın yöntembilimsel alet çantası teknik aygıtlar ve teknik mimari olarak ifade edilmekte). Bu eleştirel jargon sayesinde anaakımın dayandığı temel kuramsal gerilimlerin ortaya koyulması kadar görmezden geldiği sorunların ve tartışmaların öne çıkarılması da mümkün olabiliyor. Yazarları tutarlı bir eleştirelilikle donatan özgün kavram setleri, disiplini tarihsel bağlamına yerleştirmelerine izin verirken, okurdan sıradan ders kitapları için olması gerekenden daha dikkatli bir bakış da talep ediyor. Yine eleştirinin gerektirdiği asgari haberdar olma yükü, çalışmalarını bir miktar ileri düzey eserler haline getiriyor. Bu bakımdan üniversitelerin ikinci sınıf makroiktisat ve mikroiktisat dersleri için olduğu kadar lisansüstü sınıflarında okutulan derslerde de kullanılabileceklerini, ayrıca büyüme, oyun ve rekabet kuram-

ları ile emek iktisadı ve uluslararası iktisat gibi alanlarında eleştirel, analitik kaynak ihtiyacını gidereceklerini düşünüyoruz. Son olarak bölüm sonlarında yürütülen ilave tartışmalar ve ilgili alanın temel yazınına yapılan vurgunun epey yol gösterici olduğu açık.

Kitabın çeviri öyküsü kamuoyunda *Barış Bildirisi* olarak bilinen ve birçok akademisyenin üniversitelerinden atılmalarıyla sonuçlanan süreçle doğrudan bağlantılı. Bu bildiriye imza atan Mülkiyeli ve farklı okullardan meslektaşlarımızın tasfiyesi 1 Eylül 2016'da başladı; Mülkiye'nin ikinci büyük tasfiye dalgası 6 Ocak 2017'de gerçekleşti. Bu kitabın çevirisi atılan arkadaşlarımıza maddi katkı sağlamak amacıyla tasarlandı. Öncelikle, Ben Fine aracılığıyla Pluto Press ile ilişki kurulup, atılan meslektaşlarımıza katkı olarak çevirilerin telif haklarından feragat etmelerini talep ettik. Pluto Press bu talebimize sevinerek olumlu yanıt verdi. Yordam Kitap işin en başından beri bizlerle benzer bir dayanışma içinde oldu ve bu kitaplardan elde edilecek gelirin atılan meslektaşlarımıza destek amacıyla kullanılmasını kabul etti ve duyurdu. Çeviri sürecinin başlamasından kısa bir süre sonra, 7 Şubat 2017'de bir kısmımız KHK ile atılanlar kervanına katıldık. Aradan üç yıl geçti. Şimdi anlıyoruz ki atılmanın bizde yarattığı en büyük tahribat birlikteliğimizin önüne koyduğu engeller olmuş. Üniversiteler entelektüel emeğin kolektif üretim alanlarıdır. Bu alan tahrip edildiğinde akademisyenlerin yalnızlaşması da kaçınılmaz oluyor. Kopukluğumuz çevirinin uzamasına yol açtı. Yine de yılmadık ve görevimizi tamamladık. Başta kitapların yazarları Ben Fine ve Ourania Dimakou olmak üzere, gösterdikleri dayanışma için Pluto Press ve Yordam Kitap'a teşekkür ediyoruz. Ben Fine ve Ourania Dimakou'nun *Makroiktisat* kitabının son okumasını hocamız Oktar Türel, Ben Fine'nin *Mikroiktisat* kitabının son okumasını ise hocamız Cem Somel yaptılar. Hayati önerilerde bulunup çevirilene olduğu kadar, üniversiteden ihraç edilen meslektaşlarımıza da değerli katkılarını sunmuş oldular; onlara çok teşekkür ediyoruz. Umudumuz ülkemizde yeniden canlanan, çağdaş, evrensel değerlere sahip üniversiteleri çok geçmeden görebilmektir. İnanıyoruz ki bizleri üniversitemizden atanlar, üniversiteler içinde bizlere mahkeme kurup, hiçbir gerekçe göstermeden bizleri KHK listelerine koyanlar, bir gün tarih sahnesinde yargılanacaklardır. Bu utanç onların olsun. Tarih bizimledir.

Ahmet Haşim Köse-Aydın Ördek

ÖNSÖZ, BAŞLANGIÇ AÇIKLAMALARI, TEŞEKKÜR

Bu kitabın iki yazarından biri, 40 yıldan daha fazla süredir lisansüstü düzeyde makroiktisat öğretmektedir, diğeri, son dönemlerde yetişmiş, oyuna görece yeni girmiştir. Tecrübelerin böylesi bir çatışması, bu metne nelerin, nasıl dâhil edileceğine karar verilirken semereli olmuştur. Amaçlarımız çerçevesinde, birtakım sorunlarla karşı karşıya kaldık. Birincisi, okuyucularımız eşanlı olarak yetenek ve bilgiyle donanmış olmaktan sorumludurlar. Genel olarak bir iktisat lisans derecesinin gerektirdiği temel bilgilerin çoğuna sahip olunmasını bekliyoruz. Yine de giriş düzeyindeki konuları, kısmen çoğunlukla yanlış anlaşıldıkları için, kısmen de eleştirel ve görece eksiksiz bir perspektifle ifade edildiklerinde farklı görünebilecekleri için ara sıra yeniden ele aldık. Bu ve diğer sebeplerden dolayı, metni tamamlaması için belirli konulara ayrılmış bazı kutulara yer verdik. Bunların bazıları tekniktir, bazıları değildir.

İkincisi, iktisat matematiksel gereklilikler anlamında teknik olarak (giderrek) daha çok şey talep etmektedir. Teknik malzemeyi etkin kullanmak ve ona hâkim olmak, hem bizatihi beceri edinmek, hem de iktisadın oldukça bağımlı olduğu teknik terimlerin doğasının anlamını kavramak için gereklidir. Sonuç olarak, çoğu iktisat ders kitabı, içerikte orantısız şekilde matematiksel, izlenmesi zor ve birbirini izleyen lanet modellere yönelik motivasyona ve bunların önemine karşı kayıtsızdır. Dolayısıyla buradaki zorluk, birisine seçilmiş teknik malzeme önermektir, öyle ki asli içerikten feragat edilmesin ve teknik kendi başına bir amaca dönüşmesin. Tam olarak aynı yorum, mikroiktisatla yakınlaşması verili iken, makroiktisadın hiç şüphesiz mikroiktisada yetişmesine (hatta onu geride bırakmasına) rağmen, muhtemelen [bu durumun] kendisi için çok daha geçerli olduğu, muadil *Mikroiktisat: Eleştirel Bir Elkitabı* cildi için de yapılmıştır.

Üçüncüsü, ilkesel olarak makroiktisat, kapsam ve meşguliyetlerini az çok daraltma eğilimine sahip olsa da, –uzun dönem büyümeden, kısa dönem sapmalara, ulusal krizlere, uluslararası krizlere, vb. kadar yayılan– uçsuz bucak-

sız bir konu dizisini içermektedir. Bu itibarla, sunulacak malzemenin genişlik ve derinliğiyle ilgili makul bir seçim yapılmak zorundadır.

Dördüncüsü, makroiktisat üzerine diğer çoğu ders kitabından farklı olarak, burada benimsenen eleştirel duruş, öğrencilere alternatif düşünme yollarını –çoğu kez alternatiflerin ve alternatif düşünme fikrinin hem mantığa aykırı hem de kavrayışsızlık değilse de dirence tabi olduğu izlenimini veren, şimdi artık öğrencilerin ilk eğitimlerinden dışlansa da, zamanında çoğunlukla ortodoksi olmuş yolları – tanıtma amacına yöneliktir. Bu yaklaşım, ana akıma, teknik malzemeye, eleştiriye ve alternatiflerin neler olabileceğine yönelik daha çok veya daha az ilgi nedeniyle bölümler arasında eşitsiz dağılmıştır.

Sonuncusu, genel olarak iktisat, özelde de makroiktisat öğretimindeki sorunlardan biri, öğrenciler için nakledilen bilginin önemine nazaran tamamen orantısız olan aşırı bir ilgi ve dikkat yüküne karşılık gelen teknik gerekliliklerin, onlara çok ağır gelebilmesidir. Finansal sistemin paranın arz ve talebine indirgenemeyeceğini söylemek bir anlık iştir, ancak bu ve diğer varsayımlara binaen, Yeni Klasik İktisat'ın devlet müdahalesinin en iyi ihtimalle etkisiz olduğunu nasıl ileri sürdüğünü açıklamak çok, ama çok daha uzun sürer (Bakınız Bölüm 8). Ama bunların hangisi daha önemlidir? Elbette, ifade etme ve öğrenme kolaylığı, ele alınması önem arz edenin ne olduğu ve nasıl ele alınacağıyla ilgili tek veya başlıca kriter olmaktan çok uzaktır, ama burada açık şekilde bazı ödünleşmeler de bulunmaktadır. İktisat öğrencilerinin kendilerine öğretilen tekniklerde ustalaşmaları elzemdir, ama, hiç kuşku yok ki, bu eşanlı olarak, ele alınan konular ve ele alınmayanlar bakımından, kavramsal anlama ve neyin önemli olup olmadığının keskin algısı geliştirilmeden olmaz.

Esasen, takip eden metin, ister ampirik, ister politika yönelimli olsun (bu konularla ilgili bir miktar kuramsal içerik sunuyor olsak da), uygulamalı makroiktisada değil, neredeyse münhasıran kurama odaklanan 30 ya da daha fazla saatlik bir derse tekabül ediyor. Takip eden metni alternatif ya da heterodoks bir makroiktisat ders kitabı olarak tanımlamayız. Bölüm 13'te sunulan sebeplerden ötürü, böyle bir kitabın mümkün ve hatta arzulanır olduğuna ikna olmaktan uzağız. Bazı yönlerden, amaçlarımız, genel geçer bilgi veya modeller dizisi içeren alternatif bir makroiktisat ders kitabı yazmaktan hem daha mütevazı, hem de daha iddialıdır. Bunun yerine, makroiktisadı olduğu gibi ya da olageldiği gibi sunmayı eleştirel bir çıkış noktası olarak alıp içeriğini detaylandırmayı, eksikliklerini ortaya çıkarmayı ve makroiktisat anlayışımıza dâhil edilmesi gereken düşüncelere işaret etmeyi umuyoruz.

İsimleriyle olmasa bile bu metnin hazırlanmasının çeşitli aşamalarında metin üzerine yorum yapan herkese teşekkür etmek isteriz. Aynı zamanda Pluto'daki ekibe ve özellikle titiz düzelti editörlüğü için Dan Harding'e de

teşekkürler. Bununla birlikte, hepsinden çok, kendilerine neyi öğreteceğimizi ve bu çabamızı en iyi şekilde nasıl gerçekleştireceğimizi bizlere öğretme yükünü taşıyan öğrencilerimize teşekkür ederiz.

Eleştirel bir şekilde iktisat öğretmenin zorluklarının, biraz daha tam, giriş düzeyinde bir açıklaması için *Mikroiktisat* cildinin önsözüne bakınız.

Ben Fine, Londra Üniversitesi Doğu ve Afrika Araştırmaları Enstitüsü'nde iktisat profesörüdür ve Johannesburg (Güney Afrika Toplumsal Değişim Araştırma Kürsüsü'ne bağlı Deneyimli Araştırmacı), Rhodes (Toplumsal ve İktisadi Araştırmalar Enstitüsü, Misafir Öğretim Üyesi) ve Witswatersrand (Şirket Stratejisi ve Endüstriyel Gelişme, Araştırmacı) üniversitelerinde saygın görevlerde bulunmaktadır.

Ourania Dimakou, Londra Üniversitesi Doğu ve Afrika Araştırmaları Enstitüsü'nde iktisat alanında öğretim görevlisidir.

MAKROEKONOMİ MAKROİKTİSADA KARŞI?*

1.1 Genel Bakış

Bu bölümün amacı içeriği, kavramsallaştırmaları ve yöntemleri açısından anaakım makroiktisadın doğasını ortaya koymaktır. Küresel kriz öncesindeki otuz yıla yakın geçmişte parasalcılık ve Keynesçiliğin karşılıklı tavizleri ve yakınsamaları sonucunda makroiktisatta geniş bir uzlaşuya varıldığı öne sürülmekteydi. Esasen makroiktisadın ana konusunu neyin oluşturduğu ve bunun nasıl ortaya çıkarılacağı hususları üzerinde varılan birlik, yalnızca akademik araştırmalarda değil, aynı zamanda politika yapıcı çevrelerde (özellikle merkez bankaları) ve hiç şüphesiz eğitimde karşılığını bulmuştur.

Makroiktisadın mevcut uzlaşuya evriminde, makroekonomi incelemesinin yöntem ve kapsam açısından çok katmanlı bir küçülmeye maruz kaldığı kabul edilmelidir. Bu küçülme sadece klasik ekonomi politikteki daha önceki kuramlaştırmaya kıyasla yaşanmamıştır, aynı zamanda makroiktisat ortaya çıkarken diğer yaklaşımlardan dışlanan konular pahasına da gerçekleşmiştir. Dışlanan konular arasında örneğin tekelleşme, gelir dağılımı, kurumların rolü, üretkenlik değişiminin kaynakları ve bütünleşik bir iş çevrimleri ve büyüme anlayışı gibi kapitalist ekonominin yapısal özelliklerine ve süreçlerine dair konular yer alır. Bu indirgemecilik birçok düzeyde gözlemlenebilir, özellikle (ama makroiktisat ve mikroiktisadın ortaya çıkmaları ve ayrışmaları düzeyinde, ilkinin ikincisinin tahakkümü altına girmesinde istisnai olarak değil) genel dengeye yakınsamalarda; kısa ve uzun dönemler arasındaki ayırım ve bunların yetersiz bir şekilde kavramsallaştırılmalarında ve tüm bunları kapsayan ilgili araştırma yöntemlerinde.

Kısaca söyleyecek olursak bugünün Yeni Uzlaşı Makroiktisadı (YUM) öncelikli amacını makroiktisadi derneşik değişkenlerin verili bir uzun dönem dengeden kısa dönemli sapmalarının incelemesi olarak görür. Uzun dönem denge sabittir. Dengeden sapmaların ise aslında istikrarlı bir sistem-

* *Macrocenomy versus Macroeconomics*, en.

de çalkantılar yaratan dışsal müdahalelerin birer sonucu oldukları kabul edilir. Belirli koşullar altında (öncelikli olarak) para politikasının sistemi istikrara kavuşturmasına imkân vardır. Söz konusu çerçeve, çok spesifik bir yöntemin, açıkçası tümdengelimci matematiksel ve niceliksel modellemenin kullanılmasıyla oluşturulur.

Takip eden altbölümler, makroiktisadın şu anki durumunu anlamak için (makro)iktisatta anaakım kuramlaştırmanın kimi önemli yanlarının evrimine dair kısa bir özet sunacaktır. Makroiktisadi kuram, ara sıra göstermelik olsa da, belirli zamanlarda farklılıklar ortaya koymuştur ve muhakkak ki zaman içinde bunu sürdürmüştür, yine de ekonominin bir bütün olarak işleyişini kavramada gösterdiği gelişim dikkate alındığında ortak bazı noktalardan bahsedilebiliriz. Bunlardan ilki makroiktisadın kendisini oluşturan bileşenlere (yapısına) nasıl ayrılması gerektiğine ilişkindir. İkincisi piyasaların birbirleriyle nasıl ilişkilendirildikleri ve (genel dengenin bir veçhesi olarak) tutarlı hale getirildikleriyle ilgilidir. Üçüncüsü ise bir öncekiyle bağlantılı fakat ondan farklı bir konu olarak, makroekonominin bir bütünlük oluşturmak üzere nasıl yeniden derneşik* hale getirildiğini kapsamaktadır. Tüm bu açılardan, özellikle de makroiktisadın genel dengeye yakınsaması ve optimize eden birey davranışı üzerinden yapılan toplulaştırma göz önüne alınırsa mikroiktisat, makroiktisat üzerinde gittikçe artan önemli bir etkiye sahip olmuştur. Bu aynı zamanda makroiktisadın formal modellere ve matematiksel tümdengelimci akıl yürütmeye olan bağlılığı açısından da geçerlidir.

Ayrıca, makroiktisatta zamanın ele alınış biçimleri özellikle de kısa ve uzun dönemlerin birbirlerinden ayırt edilmesi hususu, pek çok farklı düzeyde kavramsallaştırılmıştır. Öyle ki bu farklı ele alış biçimleri eldeki soruna göre çoğu zaman birbirleriyle karıştırılmış ya da birbirlerinin yerine geçirilmişlerdir. Biraz daha açarsak, kısa ve uzun dönem arasındaki ayrımı en azından kısım muhafaza etmek için kısa dönem faktörler, diğer faktörlerin daha geniş ama yine de dar yelpazesi için bir şemsiye kavram teşkil eden uzun dönemle sınırlı bir şekilde kavranmaktadır. Bu durumun bir benzeri günümüzde anaakım makroiktisatta para ve finansın ele alınış biçimi için de geçerlidir; finans ağırlıklı olarak mikroiktisat alanına aitmiş gibi gösterilip makroiktisattaki kısa ve uzun dönem dikotomisi dışında tutulmaktadır.

* *aggregate*, en.

Kutu 1.1 Etkin Piyasa Hipotezleri

Mikroiktisat alanında finansal iktisat özellikle de Eugene Fama'nın katkılarıyla 1970'lerden itibaren yoğun olarak etkin piyasa hipotezi (EPH) etrafında biçimlendirilmiştir. EPH pek çok farklı tanım ve yoruma konu olmuştur. Ne var ki EPH'nin 'eğer piyasalar etkin bir şekilde çalışıyorlarsa o zaman piyasalar etkin bir şekilde çalışıyordurlar' önermesinin ötesinde bir şey dediğini saptamak da zordur. Fiili tanımlara dair açmazlar ne olursa olsun, yine de EPH'nin arkasında hisse senedi fiyatlarının var olan tüm manidar bilgiyi kapsadığı ve bu bilgiyi yansıttığı önermesi yatmaktadır. Buradan yola çıkarak şu söylenebilir: Hisse senedi piyasaları öngörülebilir değildir (dolayısıyla onlarla başa çıkılmaz) ve spekülâtorler eğer kâr elde ediyorsa, bu ancak geçici bir durumdur. Zira aşırı kârlar elde etmenin imkânları, daha iyi kazanç sağlayanlara ait karşılaştırmalı bilgiye sahip diğer simsarların rekabetiyle ortadan kaldırılır. Daha açık ifade edecek olursak, EPH en az üç farklı şekilde yorumlanmış ve test edilmiştir. Hipotezin en zayıf versiyonunda fiyatlar tüm geçmiş (tarihsel) bilgiyi yansıtır. Yarı güçlü versiyonunda tüm yeni bilginin hızlıca alımlandığı ve varlık fiyatları aracılığıyla yansıtıldığı varsayılır. Son olarak, en güçlü versiyonunda ise varlık fiyatları basitçe rastgele değişime uygun hareket ederler, dolayısıyla da hiçbir şekilde tahmin edilemezler. Bunun nedeni zaman içinde herhangi bir noktada yalnızca geçmiş bilgiyi değil, aynı zamanda kamusal ve özel bilgiyi de yansıtıyor olmalarıdır (yani içerden alınan özel bilgi bile sistematik bir şekilde piyasayı alt edemez; çünkü her ne kadar biz makul bir biçimde piyasadaki kazançların etkinlikten ziyade spekülâtif ani yükseliş ve düşüşler sonucunda gerçekleştiğini düşünsek de diğer borsa simsarları iyi performans sergileyenin arkasından gidebilirler).

EPH'nin temelinde kusursuz ve tam bilgi yayılması varsayımının yanı sıra, rasyonel beklentiler ve hesaplanabilir risk gibi neoklasik varsayımlar da yatar. Daha da önemlisi, reel ekonomideki kaynakların harekete geçirilmesi ve tahsisinin araçları olarak görülen finansal piyasalarla, EPH bir adım daha ileri giderek, modelin (reel ekonominin?) denge fiyatlarını (yani temel değerleri) yansıtıyor olmaları bakımından varlık fiyatlarının doğru bir şekilde değerlendirildiğini varsayar. Dolayısıyla, denge fiyatlarından herhangi bir sapma ancak rassal olarak gerçekleşir (yani sistematik değildir). Bu önermeler kendi koşullarına göre tartışılmaya açık olsalar da, 1970'lerden beri görülen pek çok finansal kuralsızlaştırma hamlesi, finansal piyasaların etkinliği tezini desteklemeye yardımcı olmuştur. Kaçınılmaz olarak, EPH makroiktisadın mikroiktisada, makroiktisat içinde finansın ise paraya (para arzına) indirgenmesini ve kuramın yerini ekonometrik hesaplamaların almasını pekiştirmiştir.

Finansın YUM kuramlaştırmasında bu şekilde göz ardı edilmesi 2000'lerdeki krizde çarpıcı bir şekilde açığa çıkmıştır. Kriz, para ve finansın –sanki sırasıyla biri makroya diğeri mikroya aitmiş gibi– ayrı ayrı ele alınamayacağına göstermiştir, özellikle de finansın kısa ve uzun dönemin eşit düzeyde sorgulanabilir dikotomileri arasında kaldığını ortaya çıkarmıştır. Mikro ve makro alanlar arasındaki gerilimler ile para ve finansın rolüne dair gerilimler (Kutu 1'de ele alınan) etkin piyasa hipotezinin pek çok versiyonunda ve kavramlarında yeniden üretilmiştir. Kısacası, kriz anaakım makroiktisadın modeli geliştirerek basitçe düzeltilemeyecek sınırlarını ortaya çıkarmıştır. Zira burada asıl mesele makroiktisadın, makroekonominin yöntemlerini ve çerçevesini teşkil etmesidir. Krizin tüm bunları ortaya çıkarmış olmasına karşın, makroiktisattaki bu ihmallere ilişkin olarak anaakımın tepkisi her zamankinden farklı olmamış, münasebetsiz gerçeklerin bir sağanağı olarak kriz de bir kenara itilmiştir (bu durum yalnızca para ve finans için değil anaakım içinde göz ardı edilen makroekonominin pek çok belirleyeni için de geçerlidir). Daha sonra göreceğimiz gibi bu durum genel olarak anaakım iktisadın tarihinde hiç de istisna değildir. Aksine bir bağımlılık hali olmasa bile alışılmış bir kusur haline gelmiştir. Bu kusur makroiktisadın hem entelektüel hem de kurumsal olarak pratiğe dökülme sürecinde kendini birikimli olarak enine boyuna gösterir olmuştur. Yukarıda ortaya koyduğumuz yaklaşım en azından, makroiktisadın gidişatı ters çevirmek bir yana, değiştirmek konusunda bile sınırlı bir kapasitesiyle nasıl çıkmaza girdiğini (ya da sokulduğunu) anlamaya yarar.

1.2 Kısa Dönem ve Uzun Dönem Sendromu ve Ötesi

İktisat içindeki mikroiktisat ve makroiktisat ayrımı öyle yerleşmiş ve disiplini öyle hâkimiyeti altına almıştır ki giderek öne çıkan ekonometri hariç, bunların dışındaki her şey ya özel bir konu ya da öğretim ve bir dereceye kadar araştırmada bir seçenektir. Herkes mikro, makro ve ekonometriyle uğraşır ama başka hiçbir konu, benzer şekilde ve aynı derecede zorunlu değildir. Yine de disiplindeki bu geleneksel ayırım ve hegemonya ve imtiyazın formu görece yenidir. Bu durum 1930'larda, kısmen Büyük Bunalım'a tepki olarak ortaya çıkan Keynesçilikten ötürüdür. Bu bize makroiktisadı vermiştir: kitlesel işsizliğin nedenleri, çareleri ve bazen de sonuçlarına odaklanan bir anlayışla, ekonominin bir bütün olarak işleyişine dair açıkça inşa edilmiş bir ilgi alanı.

Makroiktisadın bu şekilde tanımlanması, odaklanması gereken farklı çalışma konularına dair kayda değer bir alan yaratmıştır. Bunlar genel hatlarıyla iki kategoriye ayrılabilir. Birinci kategori bir bütün olarak ekonominin işleyişi ilgilidir. Bu kategori istihdam (işsizlik) ve şimdi Keynesgil makroik-